

– alle værdier omvurderet fra den ene dag til den anden. I anden omgang har det så været vores demokratiske systemers kapitulation over for kraften i de finansielle systemers magt.

Først blev demokratiet og folkestyret sat i skak gennem kravene om finanskapitalens frie bevægelighed og ret til utætmet ekspansion og spekulation, og siden blev demokratiet og folkestyret sat skakmat, ved at det skal redde og rydde op efter det selv samme system, som hidtil har krævet mindst mulig indblanding fra demokratiet og fællesskabet.

Vi har således set en uhørt spekulation med og nærmest manisk tro på fiktive værdier, der i virkeligheden har omfordelt alle værdier og ressourcer over hele kloden til de få på bekostning af de mange. Fællesskabet og demokratiet er systematisk blevet udgrænset under den såkaldte højkonjunktur med væksten for den enkeltes vindings skyld. Nu hvor fællesskabet og demokratiet pludselig bliver tigget om at hjælpe og skal tage over, er det selvfølgelig særdeles afgørende, hvilke virkelige værdier vi lægger til grund for den kommende politik og den demokratiske udvikling.

Den omvurdering af alle værdier, der har fundet sted med det finansielle kollaps, har ramt hårdt, ikke blot blandt visse spekulanter og koncerner, men særlig blandt de enkeltpersoner, der nu over hele kloden og i vores nærsamfund rammes hårdt af følgerne med arbejdsløshed, tabte opsparinger og faldende værdier. Det er selvfølgelig baggrunden for og intentionen bag, at folkestyret forsøger at afbøde virkningerne og komme igennem krisen.

Men samtidig rummer de offentlige redningstiltag og de offentlige stimuli til økonomien en stor risiko for, at en ny omvurdering og omfordeling af økonomiske værdier vil finde sted, i det øjeblik de finansielle markeder og den sovende kapital, der har råd til at vente, igen begynder at agere med fuld kraft.

Vi bør i det politiske system være klar til at håndtere dette, før vi igen overhales og bliver taget på sengen af de finansielle markeders uforudsigelig gøren og laden, for ellers kan vi hurtigt igen stå med ekstreme omfordelinger og nye fiktive værdier, der gennem bonusser, optioner og bratte udviklinger på børserne igen samles på få hænder, og hvor de offentlige redningspakker bliver omfordelt til de få hænder og nye spekulationer stik imod de erklærede intentioner. Og vi risikerer hyperinflation og stærkt fal-

dende realløn, når finansmarkederne igen ændrer sig.

Derfor bliver vi nødt til også at vurdere og omvurdere de virkelige værdier, som vores samfund skal bygge på i fremtiden. Vi har set, at de værdier, der ikke bygger på reel værdiskabelse og på muligheden for at reproducere sig selv på et bæredygtigt grundlag, gang på gang bliver tæppet væk under fællesskabet, og at vi har bygget en økonomi på en kapital, hvorunder der ikke ligger en reel værdiskabelse, men blot en indsprøjtning af penge og kreditter, der kun gælder, så længe de fortsætter i en opadgående spiral.

Vores pejlemærker fremadrettet må i stedet for være at satse på det, vi med et samlet begreb kan kalde for varige værdier eller bæredygtige værdier, altså at vores demokratier bevidst satser på den økonomi og det ressourceforbrug, der er i stand til at reproducere sig selv uden rovdrift på mennesker og natur; at den såkaldte vækst, der stadig rider os alle som et mantra, kun har mening, hvis den bygger på et bæredygtigt og økologisk grundlag med varige energikilder og konsekvent miljøpolitik. Vejen ud af krisen må også bygge på et bæredygtigt socialt grundlag, hvor værdierne fordeles bredt.

Kl. 17:45

Sidst, men ikke mindst må vores vej ud af krisen bygge på en vision om bæredygtige demokratier, altså folkestyre, hvor vi både har indsigt med og virkelig indflydelse på udviklingen og ikke blot står som tilskuere til blinde økonomiske kræfter, der huserer med menneskers liv og fremtid. Vi må også tage et demokratisk ansvar for alle de vigtigste faktorer i vores samfundsudvikling.

Det er i hvert fald de visioner, mit parti har i Færøerne, ikke blot efter den nuværende økonomiske krise, men efter det kollaps, vi gennemgik for 17 år siden, der havde præcis samme forløb som den nuværende finansielle, økonomiske, sociale og økologiske krise i verden.

Vi havde bygget et samfund på det grundlag, at øgede danske tilskud og øget låntagning i udlandet byggede på dansk kreditværdighed og på integration i den danske finanssektor og kunne skabe velfærd og værdier. Det var en spiral, der kun kunne virke, så længe der stadig blev tilført øgede tilskud fra Danmark og øgede udlands-lån. Der var ingen demokratisk kontrol og intet ansvar for dette system, og det var kun de stærkeste enkeltindivider, der fik vinding ud af systemet. På dette grundlag byggede vi et erhverv,